

PIĘKNO, KTÓREGO NIE DOSTRZEGAMY

Codziennie chodzimy ulicami naszego miasta, nie zastanawiając się nad tym, co nas otacza. Skupieni na przyziemnych sprawach, nie dostrzegamy urody Bielska.

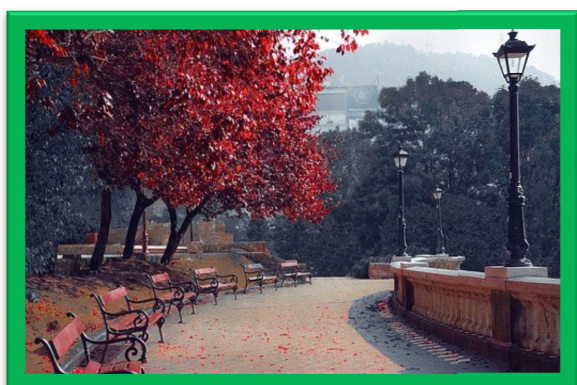
Wspólna wycieczka po naszym mieście może to zmienić i okazać się naprawdę ciekawym doświadczeniem.

Dzisiejsze miasto Bielsko-Biała powstało 1 stycznia 1951 roku w wyniku połączenia dwóch miast, leżących na dwóch różnych ziemiach polskich: śląskiego Bielska, o którym pierwsza wzmianka pochodzi z 1312 r. oraz małopolskiej Białej, założonej w końcu XVI w. Oba miasta dzieliła tylko rzeka Biała. Te dwa organizmy o odrębnej historii już od XIX wieku stanowiły faktycznie jeden ośrodek miejski. W latach 1975 – 1999 Bielsko-Biała było stolicą województwa bielskiego, a w 1999 roku utworzono powiat bielski w granicach województwa śląskiego. W czasie II Wojny Światowej zarówno Bielsko, jak i Białą szczęśliwie ominęły zniszczenia. Za sprawą zachowanych zabytków w stylu secesyjnym i neorenesansowym, Bielsko-Biała jest obecnie bardzo często określana jako „Mały Wiedeń”.

ZANIM JEDNAK WYRUSZYMY NA SPACER, SPRÓBUJcie ODPOWIEDZIEĆ NA KILKA PYTAŃ.

Odpowiedzi znajdziecie w prezentowanym materiale.

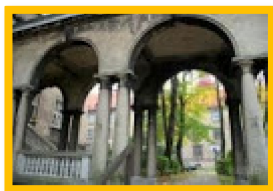
- 1. Czy potraficie odmieniać nazwę naszego miasta?**
- 2. Czy potraficie utworzyć od nazwy naszego miasta przymiotnik oraz nazwę mieszkańców?**
- 3. Czy wiecie, jak wygląda logo, flaga i herb Bielska – Białej?**

Kochani, zaczynamy nasz spacer.

Poniżej prezentujemy 20 fotografii powszechnie znanych i charakterystycznych budynków miejskich. Wiele z nich ma rangę zabytków. Będąc bielszczaninem lub bielszczanką powinniśmy umieć je rozpoznać.

1.

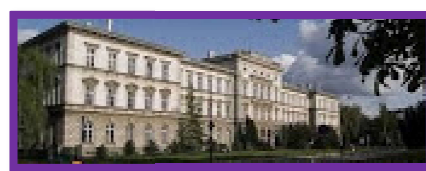
2.

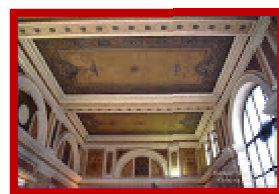
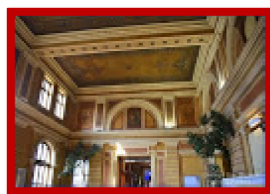
3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

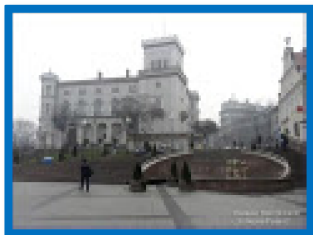
10.

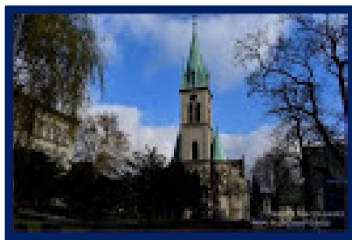
11.

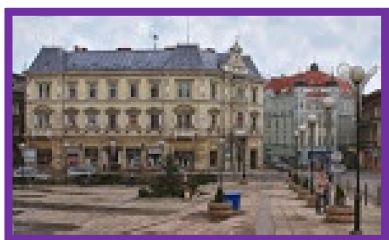
12.

13.

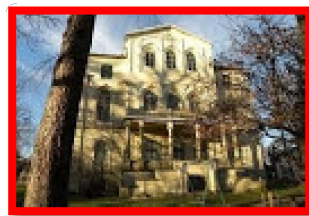
14.

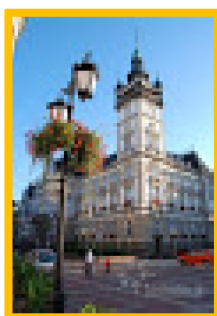
15.

16.

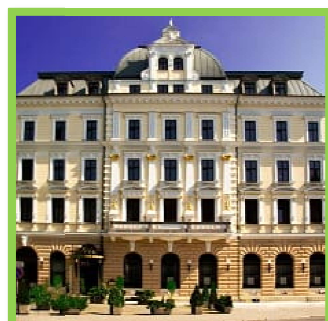
17.

18.

19.

20.

ODPOWIEDZI NA PYTANIA:

1. Czy potraficie odmieniać nazwę naszego miasta?

Odp. na pyt. nr 1

przypadek	liczba pojedyncza
mianownik	Bielsko-Biała
dopełniacz	Bielska-Białej
celownik	Bielsku-Białej
biernik	Bielsko-Białą
narzędnik	Bielskiem-Białą
miejsownik	Bielsku-Białej
wołacz	Bielsko-Biała

2. Czy potraficie utworzyć od nazwy naszego miasta przymiotnik oraz nazwę mieszkańców?

Odpowiedź

Bielsko-Biała - przymiotniki oraz nazwy mieszkańców tworzy się zasadniczo od pierwszego w kolejności członu nazwy, a więc powiemy: *bielski*, *bielszczanin*/ *bielszczanka*. Zwróćcie uwagę na pisownię.

Tylko w odmianie oficjalnej języka funkcjonują przymiotniki w formie: *bielsko-białski*, co ma podkreślać równorzędność urzędową obu członów.

3. Czy wiecie, jak wygląda logo, flaga i herb Bielska –Białej?

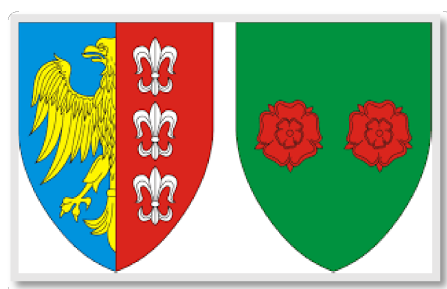
Odpowiedź:

LOGO –Tworzą je dwie wypełnione zielenią, obrócone ku sobie brzuskami litery B, symbolizując przedzielone rzeką Bielsko i Białą, z umieszczoną nad nimi czerwoną kropką. Całość przypomina górski krajobraz, nad którym świeci słońce.

FLAGA - stanowi prostokątny płat tkaniny o stosunku wysokości do długości jak 5:8. Istnieją dwie wersje flagi: flaga miejska i flaga honorowa. Barwy obu są żółto-biało-czerwone, przy czym flaga miejska składa się z trzech poziomych pasów równej szerokości, a na fladze honorowej, na szerszym środkowym pasie (w kolorze białym) umieszczony jest herb miasta.

HERB BIELSKA-BIAŁEJ – składa się z dwóch gotyckich tarcz. Prawa (z punktu widzenia patrzącego na herb: lewa) to herb dawnego Bielska, natomiast lewa (z punktu widzenia patrzącego na herb: prawa) to herb dawnej Białej.

Czy udało Wam się rozpoznać budynki na fotografiach. Pewnie tak. Gdyby jednak było inaczej, poniżej zamieszczamy podpowiedzi.

Czytając je, zwróćcie uwagę na czas powstania budynków miejskich, na powtarzające się nazwiska architektów, którzy je projektowali oraz na nazwiska właścicieli. Pamiętajcie, że przez stulecia niezmienną cechą Bielska-Białej, mimo zawilej i burzliwej historii, była wielokulturowość. To właśnie ona miała wpływ na obecny kształt miasta.

Należy dodać, że Bielsko było prężnym ośrodkiem przemysłowym. Z tradycyjnego mieszczaństwa wyrosła w XIX w. bogata warstwa burżuazji przemysłowej i finansowej, zasilona przez wielu przybyszów z całej Europy, którzy tu znaleźli swą „ziemię obiecaną”. Bogaci

fabrykanci mogli nie tylko wpływać na rozwój miasta, ale zaspokajać swoje potrzeby, budując dla siebie okazałe rezydencje, które dzisiaj możemy podziwiać.

URODA NASZEGO MIASTA JEST WIĘC DZIEŁEM WIELU LUDZI, KULTUR, NARODÓW I RELIGII.

A teraz, przeczytajcie opisy do zamieszczonych wcześniej fotografii.

1. **I LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE IM. M. KOPERNIKA.** Warto wiedzieć, że gmach wzniesiony przy obecnej ulicy Listopadowej był jednym z najokazalszych szkolnych budynków w II Rzeczypospolitej. Liczył 20 sal wykładowych, posiadał piękną aulę ze sceną i balkonem, pracownię do nauki chemii, biologii i fizyki, sale do rysunków, salę gimnastyczną, basen, a nawet obserwatorium astronomiczne. Uroczyste rozpoczęcie roku szkolnego w tej lokalizacji miało miejsce 1 września 1927 r.
2. **SZKOŁA PODSTAWOWA NR 3.** Początki szkoły datują się od 24 marca 1930 roku. W roku tym Macierz Szkolna zakupiła od Władysława Micherdy dwie parcele budowlane, na których w latach 1936 - 1939 wzniesiono budynek szkolny dla Zasadniczej Szkoły Zawodowej Żeńskiej. Po wojnie budynek stał się siedzibą podstawowej.
3. **PAŁACYK EMANUELA ROSTA JUNIORA.** Emanuel Rost junior w wystawnym pałacyku przy ulicy Komorowickiej 48, ukończonym w 1903 roku, ukazał całe swe upodobanie do dekoracyjności, czerpiąc z obfitości neobarokowych form. Willa architekta, która sam dla siebie zaprojektował była po tej stronie rzeki Białej jedną z wybitniejszych budowli. Nawiązania do pałacowych form barokowego i neobarokowego Wiednia w skali niewielkiej budowli dają wrażenie zamierzonego przepychu, nobilitującego osobę właściciela.
4. **ZESPÓŁ SZKÓŁ ELEKTRONICZNYCH, ELEKTRYCZNYCH I MECHANICZNYCH IM. JĘDRZEJA ŚNIADECKIEGO** przy ul. Słowackiego 24. Neorenesansowy gmach szkolny zajmujący cały kwartał między ul. Słowackiego, Dąbrowskiego, Krasińskiego i Sienkiewicza powstał w latach 1873-1883 według projektu Emanuela Rosta seniora. W momencie powstania był, obok zamku, najokazalszą budowlą miasta. Zbudowany na planie podkowy.

5. **DWORZEC KOLEJOWY BIELSKO-BIAŁA GŁÓWNA.** Budynek złożony z trzech pawilonów powstał w 1890 r. na trasie Kolei Północnej łączącej Wiedeń z Krakowem i Lwowem według projektu bielskiego architekta Karla Schulza. Budowę dworca zajęła się firma budowlana innego bielskiego architekta Karola Korna. Jest to budynek neorenesansowy, znajduje się na Szlaku Zabytków Techniki Województwa Śląskiego. Wnętrza dworca ozdobiono polichromiami wykonanymi przez wiedeńskich artystów.
6. **WILLA TEODORA SIXTA** przy ulicy Mickiewicza 24 została wybudowana w 1883 roku według projektu Karola Korna.
7. **GMACH** szkolno-biurowo-mieszkalny **IZRAELICKIEJ GMINY WYZNANIOWEJ** przy ulicy Mickiewicza 22 powstał w 1904 roku według projektu wiedeńskich architektów Ernsta Lindnera i Teodora Schreiera.
8. **DOM OFICERSKI.** Lokalizacja budowli nazywanej zwyczajowo Domem Oficerskim nie jest przypadkowa, gdyż stał on niegdyś obok koszar, które obecnie zajmuje szpital przy ulicy Sobieskiego. Budynek według projektu Alfreda Wiedermanna powstał w latach 1928-1930. Znajdujące się w nim mieszkania, jak na ówczesne czasy posiadały bardzo wysoki standard i pierwotnie zamieszkiwane były przez oficerów wojskowych. Obecnie budynek jest zwykłym obiektem mieszkalnym.
9. **KAMIENICA KAŁUŻY.** Barokowa kamienica jest jedyną pozostałością dawnej zabudowy pl. Chrobrego. Zbudowana w trzeciej ćwierci XVIII wieku dla Johanna Bartelmussa utrwaloną do dzisiejszych czasów nazwę zawdzięcza introligatorowi Karolowi Kałuży, który był jej właścicielem na przełomie XIX i XX wieku. Kamienica posiada dekoracyjną elewację. Została wyremontowana w 2013 roku
10. **GMACH TEATRU POLSKIEGO** został wzniesiony w latach 1889–1890 według projektu wiedeńskiego architekta Emila von Förstera w stylu eklektycznym. Fasada ozdobiona jest posągami Apolla oraz muz: Melpomeny i Talii. Przed gmachem stoi replika fontanny z 1895 roku, którą podarowali miastu budowniczowie bielskich wodociągów.
11. **POCZTA GŁÓWNA.** Narożny gmach Poczty Głównej powstał w stylu neorenesansowym według projektu Karola Korna. Został wzniesiony w latach 1897-1898, wzorowany był na austriackich urzędach pocztowych. Prace przy budowie zakończyły się w ciągu dwunastu miesięcy. Najbardziej charakterystyczna dla budynku jest kopuła z działającym do dziś zegarem i umieszczonymi po obu jej stronach rzeźbami Jowisza z orłem i Merkurego z laską wężową, symbolizujące Poczta i Komunikację.

12. **ZAMEK SUŁKOWSKICH** został wzniesiony w XIV wieku staraniem księcia cieszyńskiego Przemysława I Noszaka i przez kolejne stulecia służył jako jedna z siedzib Piastów cieszyńskich. Jest typem zamku miejskiego od początku włączonego w system fortyfikacji Bielska i będącego zarazem najsilniejszym elementem jego obwarowań. Pełnił także rolę śląskiej warowni granicznej, strzegąc granicy dzielnicowej i państwowej na Białej. Był systematycznie rozbudowywany i przebudowywany. Od XVI wieku przekształcał się z warowni w rezydencję typu szlacheckiego. Od 1591 roku do 1724 r. właścicielami zamku byli Sunneghowie – węgierska rodzina protestancka. Następnie zamek nabył w 1752 r. Aleksander Józef Sułkowski. W rękach Sułkowskich zamek pozostał aż do 1945 roku. W tym czasie przeprowadzono przebudowę w 1855-1864, której Zamek Sułkowskich zawdzięcza dzisiejszy wygląd.
13. **KOŚCIÓŁ EWANGELICKO-AUGSBURSKI**, czyli kościół Zbawiciela, był budowany w latach 1782-1790 tuż za murami miejskimi. Na początku był to budynek prostokątny bez wieży i przybudówki. Wieża została zbudowana w latach 1849-1852, klatkę schodową dobudowano trzydzieści lat później. W latach 1881-1882 kościół przebudowano po raz drugi. Obecnie poza nabożeństwami stoi zamknięty. Obok kościoła stoi jedyny w Polsce pomnik Marcina Lutra. Odstroniony w 1900 roku przetrwał obie wojny światowe.
14. **KAMIENICA PATRIA** – dawna siedziba Komunalnej Kasy Oszczędności wybudowana w 1889 roku przy ulicy 3 Maja i przypominająca reprezentacyjne budynki Wiednia. Oprócz Komunalnej Kasy Oszczędności w środku kamienicy mieściła się ekskluzywna restauracja Cafe de l'Europe. Restauracja później zmieniła nazwę na „Patria”, a nazwa ta używana jest do dziś w odniesieniu do całej kamienicy. Po Komunalnej Kasie Oszczędności nie ma dziś śladu. Piękna kamienica powstała według projektu Karola Korna, tego samego, który budował dworzec kolejowy Bielsko-Biała Główna.
15. **KAMIENICA VIKTORA BURDY**. Datę budowy kamienicy radcy cesarskiego Viktora Burdy wypatrzeć można wysoko, na chorągiewce wieńczącej wieżyczkę. W 1893 roku architekt Karl Korn ukończył ten reprezentacyjny budynek, stojący na granicy między Bielskiem a Białą przy moście na ulicy 11 Listopada. Budowla niemal wyrasta z nurtów rzeki Białej, z piwnicy budynku... wypływa i wpada do Białej skanalizowany w 1860 r. potok Niper
16. **WILLA C. J. BARTELMUSSA**, wybudowana około 1870 roku dla bielskich przedsiębiorców – braci Bartelmuss, stoi przy ul. Zdrojowej 6. Bracia Karl Johann i Johann Rudolf Bartelmuss byli synami jednego z największych fabrykantów wełny zgrzebnej i czesankowej w Bielsku – Johanna

Bartelmusa. Willa prawdopodobnie została zbudowana przez słynnego bielskiego architekta Emanuela Rosta. Budynek jest jednym z najciekawszych, pod względem architektonicznym, obiektów w mieście. Niektóre pomieszczenia mają nawet 6,5 m wysokości! Jest jedną z pierwszych willi fabrykanckich Bielska-Białej, a zarazem jednym z najstarszych przykładów architektury neorenesansowej w mieście.

17. **RATUSZ**. Neorenesansowy gmach ratusza stojący przy pl. Ratuszowym jest jednym z najokazalszych gmachów publicznych Bielska-Białej. Powstał w latach 1895- 1897 według projektu Emanuela Rosta juniora. Od 1951 r. jest wyłącznie siedzibą Prezydenta Miasta, Rady Miejskiej i części wydziałów Urzędu Miejskiego. Charakterystycznym akcentem jest 52-metrowa masywna, kwadratowa wieża zegarowa z loggią widokową nakrytą cebulastym, wielobocznym hełmem z galeryjką i iglicą w otoczeniu czterech narożnych kopułek.
18. **DOM KULTURY WŁÓKNIARZY** — Od 1958 r. mieści się tu najważniejszy oddział Miejskiego Domu Kultury. Dwupiętrowy klasycystyczny dworek, o którym pierwsza wzmianka pochodzi z roku 1822, powstał dla fabrykanta Franciszka Mänhardta. W 1888 r. został przejęty przez Franciszka Geyera, który dokonał jego przebudowy.
19. **HOTEL PREZYDENT**. Budynek hotelu powstał w latach 1892–93. Został zaprojektowany na zlecenie Henryka Hochstima przez Karola Korna, którego firma zajęła się również realizacją budowy. Hotel to wolno stojący, neorenesansowy, czteropiętrowy budynek z mansardowym dachem, którego fasada zdobiona jest motywami mitologicznymi i ornamentami roślinnymi. Na cześć Franciszka Józefa I został nazwany Kaiser-Hof (pol. Dwór Cesarski). W 1922 r. w hołdzie Gabrielowi Narutowiczowi nadano mu nazwę Prezydent.
20. **KATEDRA ŚW. MIKOŁAJA**. Kościół został wzniesiony na miejscu wcześniejszego drewnianego kościółka w latach 1443-1447 w stylu gotyckim z fundacji księcia cieszyńskiego Wacława I. Patron nowego kościoła stał się jednocześnie patronem Bielska. W 1992 r. został podniesiony do rangi katedry diecezji bielskożywieckiej.

Świątynym podsumowaniem naszej wycieczki po mieście szlakiem interesujących i często zabytkowych budowli będą filmy, które ukazują nasze miasto w przeszłości i pozwalają ocenić rozmiar zmian, jakie zaszły w Bielsku-Białej na przestrzeni lat.

Poniżej zamieszczamy adres internetowy:

<https://www.youtube.com/watch?v=UPqBPQnFRYk> - Bielsko-Biała wczoraj i dziś

<https://www.youtube.com/watch?v=dMQoUDHqE5I> - Bielsko-Biała dawniej i dziś

<https://www.youtube.com/watch?v=QDCqeEueMY0> - Bielsko - Biała, czy wiecie że...

<https://www.youtube.com/watch?v=pa6MahGCQog> - Nieistniejąca "BIALSKA WENECJA" czyli nad Niwką (Bielsko-Biała stare pocztówki)

<https://www.youtube.com/watch?v=CZbHpQtMb64> - Ukryte rzeki w Bielsku-Białej

https://www.youtube.com/watch?v=sQkykL_UKCs - BIELSKIE TRAMWAJE W XX WIEKU/TRAMS in the twentieth century